

OHJEET VÄITÖSKIRJAN ESITARKASTAJALLE

Väitöskirjan esitarkastuksen tarkoituksena on varmistaa, että väitöskirjatyö ennen väittelyluvan myöntämistä täyttää tieteelliset ja tiedekunnan yleiset muodolliset vaatimukset. Lisäksi esitarkastusmenettely yleensä parantaa kirjoitustyön tasoa. Tämän vuoksi on erittäin tärkeää, että esitarkastus tehdään huolellisesti ja että tiedekunnalla on väittelylupa-anomusta käsitellessään käytössään mahdollisimman selkeät lausunnot. Vähäisistä käsikirjoituksen puutteista ja virheistä esitarkastaja voi neuvotella suoraan väitöskirjatutkijan kanssa ja sopia virheiden korjaustavasta ja korjatun käsikirjoituksen toimittamisesta esitarkastajalle ennen lausunnon kirjoittamista.

Erityisesti esitarkastajalta toivotaan lausunnossaan selkeää kantaa siitä, onko väitöskirjan pohjana oleva tutkimustyö katsottava riittäväksi, vai ovatko lisätutkimukset tarpeen. Vastaavasti tulee arvioida kirjoitustyö. Esitarkastajan tulisi määritellä riittävän seikkaperäisesti ne kohdat, jotka kaipaavat uudelleen käsittelyä tai lisämuokkausta, mikäli esitarkastaja ei voi lausunnossaan varauksetta puoltaa väittelylupaa. Esitarkastajan lausunto voi olla vapaamuotoinen, mutta siinä pyydetään ottamaan kantaa alla lueteltuihin kohtiin. Näistä kohdat 1–5 koskevat tutkimustyön tasoa, kohdat 6–8 kirjoitustyön tasoa. **Lisäksi esitarkastajaa pyydetään vapaamuotoisen kirjallisen lausuntonsa ohella täyttämään ja liittämään lausuntoonsa lausuntopyynnön mukana toimitettava arviointilomake.**

1. Väitöskirjan yleinen luonne

Väitöskirjan tieteellisen sisällön lyhyt kuvaus.

2. Aihe ja kysymyksenasettelu

Aiheen omintakeisuus ja tieteellinen painoarvo. Onko aihe asianomaisen tutkimussektorin alalla keskeinen ja ajankohtainen, sekä oleellista ongelma-aluetta käsittelevä? Miten paljon samasta aiheesta on olemassa aikaisempia tutkimuksia? Onko kysymyksenasettelu mielekäs ja tieteellisesti relevantti?

3. Aineisto

Aineiston laatu, laajuus ja soveltuvuus tutkimusongelman selvittämiseksi. Onko aineiston keruu tapahtunut tieteellisesti pätevällä tavalla? Mahdollisen verrokkiaineiston sopivuus ja riittävyys. Onko väittelijä itse suorittanut aineiston keruun ja esihavaintojen teon, ja mikä on ollut hänen osuutensa niiden jatkokäsittelyssä?

4. Menetelmät

Kuvaus menetelmistä ja arvio niiden omintakeisuudesta, luotettavuudesta, vaikeusasteesta ja soveltuvuudesta. Onko asetetun ongelman selvittäminen edellyttänyt uusien menetelmien kehittämistä tai tunnettujen menetelmien uudenlaista ja omintakeista sovellutusta, vai perustuuko väitöskirja esim. valmiista aineistosta kerättyihin tai rutiininomaisesti koottuihin tuloksiin? Mikäli väitöskirja koostuu osatutkimuksista, toivotaan asiantuntijan arviota väittelijän henkilökohtaisesta osuudesta. Väittelijän tekemä selvitys omasta työpanoksestaan osatöissä liitetään esitarkastajalle lähetettävään kirjeeseen.

5. Tulokset ja johtopäätökset

Arvio tehtyjen havaintojen luotettavuudesta ja tieteellisestä merkityksestä. Onko kyseessä oleelliselta osalta jo muualla tehtyjen havaintojen varmistaminen, vai sisältyykö tuloksiin uusia havaintoja, ja mikä on näiden tieteellinen merkitys? Ovatko tulosten perusteella tehdyt johtopäätökset oikeutettuja? Onko tulosten käsittely riittävä, ja onko käytetty tilanteeseen sopivia tilastollisia tai laadullisia menetelmiä?

6. Kirjoituksen jäsentely ja esitystapa

Lyhyt selvitys käsikirjoituksen rakenteesta ja eri osien laajuudesta sivumäärinä. Onko jäsentely onnistunut, ja ovatko käsikirjoituksen eri osat sopivassa suhteessa toisiinsa? Tieteellisen esityksen tyylistä, sekä kieli- ja painoasusta on niin ikään syytä lausua mielipide.

7. Osoitettu tutkimusalan tuntemus

Arvio perustuu lähinnä kirjallisuuskatsauksen tasoon. Ovatko kirjallisuusviitteet ajankohtaisia ja kattavia? Onko kirjallisuuskatsaus laajuudeltaan ja sisällöltään sopiva? Hallitseeko väittelijä aihepiirin kirjallisuuden kriittisellä otteella, ja pystyykö hän erittelemään aikaisempien julkaisujen ansiot ja heikkoudet?

8. Pohdinnassa osoitettu kypsyys

Pohdintaosan asiallisuus, kriittisyys ja selkeys. Onko väittelijä onnistunut erittelemään omien töittensä heikkoudet ja ansiot sekä vertaamaan kriittisellä tavalla omia tutkimustuloksiaan aiempaan kirjallisuuteen? Ovatko tehdyt johtopäätökset asiallisessa suhteessa kysymyksenasetteluun, väitöskirjatyön tuloksiin ja alan aikaisempaan tietoon?

Esitarkastajan lausunto päättyy erilliseen yhteenvetoon, johon tulee sisältyä 1) lyhyt kuvaus tutkimuksen luonteesta, 2) tutkimuksen merkityksellisimmät tulokset ja suurimmat ansiot, 3) käsikirjoituksen laatu, 4) todetut puutteet ja mahdollisuudet niiden korjaamiseksi ja 5) väittelykelpoisuutta koskeva kannanotto. Esitarkastajan lausunnon minimiohjepituus on 2 sivua.

Jos väitöskirjassa todetut puutteet ovat huomattavia tai koskevat tärkeää kohtaa (esim. menetelmien luotettavuutta tai aineiston riittävyttä), tulee esitarkastajan toimittaa lausuntonsa tiedekuntaan väittelylupaa puoltamatta, jolloin tiedekunta päättää jatkotoimenpiteistä. **Puoltavaa lausuntoa ei tule antaa ennen kuin väitöskirjan käsikirjoitus on kirjoitettu sellaiseen muotoon, että esitarkastaja voi hyväksyä sen varauksettomasti.**

Esitarkastaja voi esittää väitöskirjatyölle kunniamainintaa, mikäli kyse on poikkeuksellisen hyvästä väitöskirjatyöstä. Perustelu kunniamaininnasta kirjataan esitarkastuslausunnon liitelomakkeeseen. Poikkeuksellisen ansiokkaalle väitöskirjatyölle voidaan asiantuntijoiden (vastaväittäjä, esitarkastajat) esitysten perusteella antaa kunniamaininta.